

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Федулова І.В., д.е.н., професор кафедри менеджменту НУХТ

Агропромисловий комплекс є важливою складовою частиною української економіки, його частина у валовому внутрішньому продукті країни становить 12-14%. Унікальний, в порівнянні з провідними країнами світу, природний потенціал галузі в поєднанні з надзвичайно вигідним географічним і геополітичним становищем ставить нашу країну в особливу позицію на світовому ринку продовольства. Вже кілька років поспіль в Україні вирбляється близько 1,6 - 1,8% світових обсягів зерна, 20 - 21% насіння соняшнику та соняшникової олії, 6,4 - 6,7% цукрових буряків, 6% картоплі, 1% яєць, овочів і баштанних культур, 0,6 - 0,7% м'яса, до 2,2% молока.

Сільське господарство в Україні є четвертою за обсягом галуззю економіки після промислового виробництва, транспорту і торгівлі. Крім того, це одна з небагатьох галузей України, в якій останнім часом спостерігаються позитивні тенденції розвитку. Сільськогосподарське виробництво та виробництво продуктів харчування були і залишаються значною та невід'ємною частиною української економіки. Україна багата на природні ресурси, що створює надійні засади для розвитку потенціалу аграрного сектора. Однак, незважаючи на наявність значних ресурсів, виробничі показники цієї галузі залишаються досить низькими.

Основними причинами погіршення забезпечення продовольством і нестабільність функціонування продовольчого ринку є кризовий стан агропромислового комплексу, що проявилось в низькому рівні обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, зниженні ефективності її виробництва, зменшенні реальних доходів населення і доступності для нього продуктів харчування.

У 2010 році валова продукція сільського господарства склала 100,5 млн. грн. проти 77,9 млн. грн. в 2000 році. Це склало в 2010 році 2195 грн. на одну людину, що на 40% більше рівня 2000 року.

Не дивлячись на позитивні зміни, в 2010 році обсяг валової продукції сільського господарства становив всього лише 68,9% рівня 1990 року. При цьому до 1999 року спостерігалось постійне зменшення обсягів валової продукції, і лише з 2000 року почалося поступове відродження розвитку сільського господарства. Аналогічна ситуація спостерігалася в рослинництві і тваринництві. При цьому більш критична ситуація у тваринництві. Так, в 2010 році обсяг продукції тваринництва становив 52,8% рівня 1990 року, а рослинництва - 88,2%. Виключеннями позитивних тенденцій розвитку виявився 2003 неврожайний рік і 2007 рік - рік початку фінансової кризи.

Незважаючи на досягнення певних позитивних результатів, багато нагальних питань так і залишилися невирішеними. Вирішення наступних питань та проблем є пріоритетним для розвитку сільськогосподарського виробництва:

- Відсутність політики, яка сприяє розвитку ринкового сектору сільського господарства; обмеження державних монополій; розробка механізмів регулювання цін та функціонування ринку.

- Розвиток ринку землі, що дозволить вирішити питання, пов'язані з неповним правом володіння землею та проблеми, пов'язані з реєстрацією землі; зняття мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення; створення інституту іпотеки землі; підвищення ефективності використання та захисту сільськогосподарських угідь.

- Розвиток сільськогосподарського кредитування, вдосконалення оподаткування сільського господарства, в результаті чого буде подолана незадовільна ситуація у сфері фінансового та кредитного забезпечення сільського господарства (в т.ч. іпотечні банки та ринок страхових послуг); обмежена пропозиція кредитних ресурсів та їх висока вартість для сімейних

фермерських господарств, дочірніх сільськогосподарських підприємств, обслуговуючих кооперативів.

- Розвиток страхування і системи управління ризиками.

Сільськогосподарське виробництво - один з найбільш ризикованих видів господарської діяльності. На його результати впливає багато чинників: природно-кліматичні умови, забезпечення сільгоспвиробників необхідними фінансовими та матеріальними ресурсами, коливання цін на сільгосппродукцію та інше. Тому розвинена система управління аграрними ризиками є важливим фактором сталого розвитку галузі та забезпечення доходів сільгоспвиробників. Вирішальним фактором для створення ефективної системи мінімізації ризиків в аграрному секторі є правильний вибір форм і методів державної підтримки.

- Розвиток ринкової інфраструктури дозволить створити ефективні канали збуту для забезпечення збільшених обсягів збуту продукції (оптовий ринок сільгосппродукції та матеріалів, торгові доми, приватні підприємства в сфері послуг, обслуговуючі кооперативи, переробні і торговельні підприємства).

- Розвиток сільської місцевості дозволить вирішити питання відсутності приватного сектора, націленого на вирішення стратегічних проблем розвитку села, проблеми бідності сільських громад, сільського населення.

- Розробка та введення стандартів якості та безпеки продукції сільського господарства, оскільки невідповідність українських стандартів якості та безпеки світовим стандартам обмежує зростання експортного ринкового потенціалу.

- Розвиток правової бази для впровадження нових технологій.

Вирішення цих питань дозволить сучасному аграрному сектору України підвищити обсяги виробництва продукції, що, в свою чергу вплине на споживчі ціни і підвищить ступень задоволення споживачів харчовою продукцією. Крім того, це сприятиме і зростанню валової доданої вартості країни, що вплине на її добробут.